

IZBORI ZA EUROPSKI PARLAMENT

Opći vodič o izborima zastupnika Republike Hrvatske u Europskom parlamentu

1. Što je Europski parlament i koji je njegov djelokrug rada?	2
2. Koga se bira i tko raspisuje izbore za Europski parlament?.....	2
3. Kako se biraju zastupnici u Europski parlament?	2
4. Tko ima pravo glasa na izborima za Europski parlament?.....	2
5. Što je i čemu služi registar birača?.....	2
6. Što je i čemu služi popis birača te kako se mogu promijeniti podaci u njemu ?	2
7. Tko predlaže liste kandidata na izborima za Europski parlament?	3
8. Kome se dostavljaju kandidacijske liste?	3
9. Što je izborna promidžba i koliko traje?	3
10. Što je izborna šutnja?	3
11. Koja su tijela odgovorna za organizaciju i provedbu izbora?.....	3
12. Koja je uloga biračkog odbora?	4
13. Što su Obvezatne upute?.....	4
14. Što je biračko mjesto?	4
15. Koja je uloga promatrača na izborima za Europski parlament?	4
16. Koja su prava i dužnosti promatrača?.....	4
17. Kako izgleda postupak glasanja na biračkom mjestu?.....	5
18. Što znači preferencijsko glasanje?	5
19. Koja je razlika između glasa za kandidacijsku listu i glasa za kandidata?	5
20. Mogu li birači dati glas kandidacijskoj listi, ali ne i pojedinačnom kandidatu?	5
21. Što ako birač dodijeli glas pojedinačnom kandidatu, ali ne i cijeloj kandidacijskoj listi?	6
22. Što ako birač dodijeli glas jednoj kandidacijskoj listi, a preferirani glas kandidatu s druge liste?	6
23. Što ako birač zaokruži više pojedinačnih kandidata na jednoj kandidacijskoj listi?	6
24. Što ako birač zaokruži više pojedinačnih kandidata na više različitih kandidacijskih lista?	6
25. Što je D'Hondtova metoda?.....	6
26. Koji je izborni prag?	6
27. Što je glasanje uz potvrdu?.....	6
28. Kako glasaju različite kategorije birača.....	7
29. Kako izgleda prebrojavanje glasova?	7
30. Što su zapisnici o radu tijela za provedbu izbora?	7
31. Kako se objavljuju rezultati izbora za Europski parlament?	7
32. Tko provodi nadzor nad provedbom izbora za Europski parlament?.....	8
33. Kako se rješavaju situacije kršenja izbornih pravila?	8
34. Koja su kaznena dijela vezana uz izborni proces?	8
35. Kako se podnosi kaznena prijava?	9
36. U kojim se slučajevima poništavaju i ponavljaju izbori za Europski parlament?.....	9

1. Što je Europski parlament i koji je njegov djelokrug rada?

Europski parlament je tijelo Europske unije koje zajedno s Vijećem ministara čini zakonodavnu vlast Europske unije. Njegove članove i članice izabiru izravno na izborima građani Europske unije.

Europski parlament dijeli zakonodavnu vlast u EU s Vijećem ministara, vrši demokratski nadzor nad europskim institucijama, potvrđuje predsjednika Europske komisije, s Vijećem ministara ima kontrolu nad proračunom EU i u konačnici ga potvrđuje ili odbacuje.

2. Koga se bira i tko raspisuje izbore za Europski parlament?

Proporcionalno broju stanovnika u Republici Hrvatskoj u odnosu na čitavu Europsku uniju na izborima za Europski parlament bira se 11 zastupnika koji će zastupati interese hrvatskih građana u radu Europskog parlamenta do kraja mandata 2019. godine (pet godina). Na redovnim izborima za Europski parlament 2014. Hrvatska će birati jednog zastupnika manje nego u odnosu na izbore 2013.

Izbore za Europski parlament raspisuje Predsjednik Republike Hrvatske.

3. Kako se biraju zastupnici u Europski parlament?

Svaka zemlja članica Europske Unije slobodna je sama izabrati način na koji će njezini građani birati zastupnike u Europski parlament. Donoseći [Zakon o izborima zastupnika Republike Hrvatske u Europski parlament](#), Hrvatski sabor odlučio je da će se zastupnici birati prema načelu proporcionalnosti, preferencijskim glasanjem.

4. Tko ima pravo glasa na izborima za Europski parlament?

Pravo glasa na izborima za Europski parlament imaju svi hrvatski državljani s navršениh 18 godina života. Na izborima za Europski parlament neće biti posebnog načina glasanja pripadnika nacionalnih manjina.

5. Što je i čemu služi registar birača?

Birači ostvaruju biračko pravo temeljem upisa u registar birača. Registar je elektronička baza podataka osoba koje imaju biračko pravo. Registar vode uredi državne uprave/ured za opću upravu u svom gradu/općini.

6. Što je i čemu služi popis birača te kako se mogu promijeniti podaci u njemu ?

Popis birača je dio registra birača koji se sastavlja nakon zatvaranja registra za svake pojedine izbore te služi kao temelj za glasanje na dan izbora. Svaki građanin ima pravo pregledati svoj upis u popis birača, tražiti njegovu dopunu ili ispravak tijekom cijele godine, a u vrijeme raspisanih izbora odnosno referenduma najkasnije 10 dana prije dana izbora odnosno referenduma. Zahtjev za upis, dopunu ili ispravak popisa birača podnosi se u uredima za opću upravu usmeno ili pisano. Kontakti ureda nalaze se [ovdje](#).

7. Tko predlaže liste kandidata na izborima za Europski parlament?

Liste mogu predložiti političke stranke samostalno, dvije ili više stranaka te grupe birača na temelju najmanje 5000 prikupljenih valjanih potpisa birača. Na listi mora biti onoliko kandidata koliko se članova bira u Europski parlament (11), pri čemu se mora voditi računa o načelu ravnopravnosti spolova.

8. Kome se dostavljaju kandidacijske liste?

Kandidacijske liste se dostavljaju Državnom izbornom povjerenstvu najkasnije 14 dana od dana raspisivanja izbora. U roku od 48 sati od isteka vremena za predaju lista DIP utvrđuje pravovaljanost istih i objavljuje zbirnu listu svih pravovaljano predloženih lista te imena i prezimena kandidata.

9. Što je izborna promidžba i koliko traje?

Izborna promidžba počinje danom objave pravovaljano predloženih lista, a završava 24 sata prije dana održavanja izbora. U vrijeme izborne promidžbe sve političke stranke i kandidati na kandidacijskim listama grupa birača imaju pod jednakim uvjetima pravo na iznošenje stavova.

10. Što je izborna šutnja?

Izborna šutnja je razdoblje u kojem je zabranjena svaka izborna promidžba, objavljivanje procjena izbornih rezultata, kao i objavljivanje neslužbenih rezultata izbora, objavljivanje fotografija u sredstvima javnog informiranja, izjava i intervjua nositelja lista, odnosno kandidata, te navođenje njihovih izjava ili pisanih djela. Počinje 24 sata prije dana održavanja izbora, a traje do zatvaranja biračkih mjesta.

11. Koja su tijela odgovorna za organizaciju i provedbu izbora?

O pravilnosti i zakonitosti pripreme i provođenja izbora te predizborne promidžbe i objavi rezultata izbora brinu Državno izborni povjerenstvo, županijska izborna povjerenstva i Gradsko izborni povjerenstvo Grada Zagreba, općinska i gradska izborna povjerenstva i birački odbori.

DIP brine o zakonitoj provedbi izbora, imenuje članove nižih izbornih povjerenstava (ŽIP, GIP-ZG), utvrđuje obvezatne upute za rad izbornih povjerenstava i biračkih odbora, propisuje obrasce u postupku pripreme i provedbe izbora, nadzire pravilnost izborne promidžbe, objavljuje rezultate izbora, informira građane, nadzire financiranje izborne promidžbe i drugo.

12. Koja je uloga biračkog odbora?

Birački odbori izravno provode glasanje birača na biračkim mjestima te osiguravaju pravilnost i tajnost glasanja. Sastoje se od predsjednika i 4 člana te njihovih zamjenika. Predsjednik i njegov zamjenik ne smiju biti članovi političkih stranaka, a po mogućnosti trebaju biti pravne struke. Većinska i oporbena politička stranka imenuju svaka po dva člana i njihove zamjenike.

13. Što su Obvezatne upute?

Obvezatne upute su pravila koja donosi DIP nakon raspisivanja izbora, a kojima se pobliže tumače odredbe izbornih zakona u vezi provođenja izbora. Njima se propisuju izgled obrazaca za provođenje izbora, rokovi važni za izbornu proceduru, redoslijed izbornih radnji, odustajanje od kandidature, način uređivanja biračkog mjesta, način glasanja nepismenih, nepokretnih, invalidnih osoba, osoba s tjelesnom manom, prava i dužnosti promatrača i način promatranja izbora i slično.

14. Što je biračko mjesto?

Biračko mjesto je prostorija u kojoj se odvija glasanje. Mora biti uređena na način da se osigura tajnost glasanja, a na izborni dan otvoreno je od 7 do 19 sati. Na biračkom mjestu u svakom trenutku moraju biti prisutna najmanje tri člana biračkog odbora.

15. Koja je uloga promatrača na izborima za Europski parlament?

Promatrači na izborima za Europski parlament mogu biti nestranački i međunarodni. Prisustvo promatrača na biračkom mjestu i njihovo poznavanje izbornih pravila i procesa mogu pomoći sprječavanju i/ili otkrivanju kršenja izbornog zakona i pravila (neregularnosti i manipulacija). Prisutnost promatrača pojačava povjerenje građana u izborni proces i u demokratske institucije.

16. Koja su prava i dužnosti promatrača?

Promatrači imaju pravo pratiti provođenje izbora tijekom cijelog izbornog postupka, a izborna tijela dužna su mu omogućiti promatranje svog rada. Promatrači imaju pravo upozoravati na uočene nepravilnosti i zahtijevati njihovo otklanjanje, te u zapisnik o radu izbornih tijela stavljati svoje primjedbe. Promatrači ne smiju ometati rad izbornog tijela, odgovarati na upite birača, tonski ili video snimati unutar biračkog mjesta te na bilo koji način utjecati na birače.

17. Kako izgleda postupak glasanja na biračkom mjestu?

Glasanje se obavlja osobno. Birači koji imaju prebivalište u Republici Hrvatskoj glasaju na biračkim mjestima na području Republike Hrvatske određenima prema njihovom prebivalištu. Nakon dolaska na biračko mjesto, birač treba predočiti biračkom odboru identifikacijski dokument. Nakon evidentiranja (zaokruživanja imena) u Izvratku iz popisa birača, iz prethodno pomiješane te lepezasto postavljene zbirke listića okrenutih licem prema dolje, član/ica biračkog odbora biraču uručuje listić.

Na glasačkom listiću su otisnuti serijski broj, popis svih kandidacijskih lista po rednim brojevima, te imena i prezimena kandidata na tim listama, po rednim brojevima unutar liste. Nakon ispunjavanja listića iza paravana birač ubacuje listić u glasačku kutiju.

18. Što znači preferencijsko glasanje?

Na izborima zastupnika u Europski parlament primjenjivat će se **preferencijsko glasanje**. Birači će biti u mogućnosti na glasačkom listiću dati svoj glas listi, te istovremeno izraziti svoju preferenciju za jednog kandidata s te liste zaokruživanjem rednog broja ispred imena i prezimena jednog preferiranog kandidata. Glas za pojedinog kandidata naziva se preferirani ili preferencijski glas.

19. Koja je razlika između glasa za kandidacijsku listu i glasa za kandidata?

11 mandata će se najprije razdijeliti kandidacijskim listama proporcionalno broju glasova koje su dobile, prema D'Hondtovoju metodi. Zatim će se mandati unutar lista dodijeliti pojedinačnim kandidatima koji su dobili najviše preferiranih glasova. Da bi njihovi preferirani glasovi vrijedili, kandidati moraju dobiti barem 10% ukupnog broja glasova koje je dobila njihova lista. Ako dva ili više kandidata dobiju isti broj preferiranih glasova, odlučujući je poredak na listi kandidata. Poredak je također odlučujući ako na listi više nema kandidata s više od 10% preferiranih glasova.

20. Mogu li birači dati glas kandidacijskoj listi, ali ne i pojedinačnom kandidatu?

Da, birači imaju mogućnost davanja glasa kandidacijskoj listi bez da zaokruže broj ispred pojedinačnog kandidata unutar te liste. Takvi glasovi uzet će se u obzir pri dodjeljivanju mandata pojedinim listama, a neće imati utjecaja na dodjelu mandata pojedinim kandidatima na listi. Ipak, prednost preferencijskog glasanja je ta da sami birači biraju kandidate neovisno o redoslijedu na kandidacijskoj listi, tj. kandidate koje sami najviše preferiraju.

21. Što ako birač dodijeli glas pojedinačnom kandidatu, ali ne i cijeloj kandidacijskoj listi?

U ovom slučaju listić će se smatrati važećim i brojat će se i kao glas za listu na kojoj se nalazi preferirani kandidat i kao preferirani glas za tog pojedinog kandidata.

22. Što ako birač dodijeli glas jednoj kandidacijskoj listi, a preferirani glas kandidatu s druge liste?

U ovom slučaju će se uvažiti glas dan za listu, dok se preferirani glas neće uvažiti.

23. Što ako birač zaokruži više pojedinačnih kandidata na jednoj kandidacijskoj listi?

U ovom slučaju uvažit će se glas za tu listu, ali preferirani glasovi neće vrijediti.

24. Što ako birač zaokruži više pojedinačnih kandidata na više različitih kandidacijskih lista?

1) Ako birač pritom ne zaokruži niti jednu kandidacijsku listu, glasački listić je nevažeći.

2) Ako birač zaokruži barem jednu kandidacijsku listu, glasački listić je važeći i glas će se pribrojiti toj kandidacijskoj listi i onom pojedinačnom kandidatu kojeg je birač zaokružio na toj listi.

25. Što je D'Hondtova metoda?

D'Hondtova metoda je način preračunavanja glasova u mandate. Ukupan broj važećih glasova koji je dobila svaka pojedina lista dijeli se s brojevima od 1 do 11, pri čemu se uvažavaju i decimalni ostaci. Od svih tako dobivenih rezultata, mjesta u Europskom parlamentu osvajaju one liste na kojima se iskaže 11 najvećih rezultata uključujući decimalne ostatke. Svaka od tih lista dobiva onoliki broj mjesta u Europskom parlamentu koliko je postigla pojedinačnih rezultata među 11 brojčano najvećih rezultata.

26. Koji je izborni prag?

U raspodjeli mandata sudjelovat će samo one kandidacijske liste koje dobiju više od 5% svih glasova birača koji su sudjelovali na izborima na području Republike Hrvatske, te na biračkim mjestima u inozemstvu.

27. Što je glasanje uz potvrdu?

U slučaju da birač nije upisan u popis birača, svoje pravo glasa na dan izbora može ostvariti glasanjem uz potvrdu koja se dobiva na dan izbora u nadležnom uredu za opću upravu ili diplomatsko-konzularnom predstavništvu, ukoliko glasa u inozemstvu.

28. Kako glasuju...

- a) Osoba s tjelesnom manom i nepismena osoba može osobno doći na biračko mjesto s osobom od povjerenja koja je pismena i koja će po ovlaštenju birača zaokružiti redni broj na glasačkom listiću ispred izborne liste izborne jedinice za koju birač glasa.
- b) Osoba koja nije u mogućnosti pristupiti na biračko mjesto zbog bolesti ili nepokretnosti obavijestit će na izborni dan o tome birački odbor koji će odrediti dva člana ili zamjenike članova koji će birača posjetiti u mjestu gdje se nalazi i omogućiti mu glasanje, vodeći računa o tajnosti glasanja.
- c) Osoba na službi u oružanim snagama glasuje na biračkim mjestima koja će odrediti ministar obrane.
- d) Osoba koja se kao član posade pomorskog ili riječnog broda pod hrvatskom zastavom na dan izbora zatekne izvan granica Republike Hrvatske glasuje na biračkom mjestu koje će odrediti ministar pomorstva, prometa i infrastruktura.
- e) Osoba koja je lišena slobode glasuje na biračkim mjestima koja će odrediti ministar pravosuđa.

29. Kako izgleda prebrojavanje glasova?

Nakon završetka glasanja i zatvaranja biračkog mjesta, birački odbor prebrojava glasove. Prvo se prebrojavaju, spremaju i pečate neupotrijebljeni glasački listići. Zatim se utvrđuje ukupan broj birača koji je pristupio glasanju prema Izvratku iz popisa birača i prikupljenim potvdama. Tek tada se otvara glasačka kutija te se prebrojavaju listići u njoj.

Prvo se utvrđuju i prebrojavaju nevažeći glasački listići (neispunjeni, oni na kojima je zaokruženo više od jedne liste, te svi ostali na kojima se ne može jasno utvrditi volja birača), a tek nakon toga se pristupa prebrojavanju važećih listića prema zaokruženim rednim brojevima lista, te preferiranih kandidata. Izbrojani listići spremaju se u kuverte, te se ispunjava Zapisnik o radu biračkog odbora. Cjelokupan izborni materijal odnosi se u gradsko/općinsko izorno povjerenstvo, najkasnije 12 sati nakon zatvaranja biračkog mjesta.

30. Što su zapisnici o radu tijela za provedbu izbora?

Svaki birački odbor i izorno povjerenstvo vode zapisnik o radu u koji upisuju sve podatke o postupku i utvrđenim rezultatima glasanja, te primjedbe od strane članova biračkog odbora i promatrača, ukoliko ih je bilo.

31. Kako se objavljuju rezultati izbora za Europski parlament?

Nakon što DIP-u budu dostavljeni zapisnici sa biračkih mjesta i izbornih povjerenstava, ono će utvrditi rezultate glasanja, te objaviti koliko glasova i mandata je dobila pojedina lista, imena i prezimena kandidata koji su izabrani za članove u Europski parlament, kao i sve ostale detalje (odaziv birača, raspodjelu preferiranih glasova, broj važećih listića itd.). DIP nakon završetka glasanja može objavljivati privremene i neslužbene

rezultate izbora. Službeni rezultati objavit će se nakon što se riješe svi prigovori u vezi zaštite izbornih prava ili proteknu rokovi za njihovo podnošenje.

32. Tko provodi nadzor nad provedbom izbora za Europski parlament?

Državno izborno povjerenstvo kao prvostupanjsko tijelo, te Ustavni sud Republike Hrvatske kao drugostupanjsko tijelo.

33. Kako se rješavaju situacije kršenja izbornih pravila?

Prigovor DIP-u zbog nepravilnosti u postupku kandidiranja ili u postupku izbora mogu podnijeti političke stranke, nositelji kandidacijskih lista grupa birača, kandidati za članove u Europski parlament ili najmanje 100 birača i to u roku od 48 sati od radnje na koju se stavlja prigovor. Protiv rješenja DIP-a moguće je podnijeti žalbu Ustavnom sudu Republike Hrvatske u roku od 48 sati od primitka rješenja. Na izborima u Hrvatskoj, najčešći primjeri kršenja izbornog prava su nepoštivanje predizborne šutnje, glasanje bez identifikacijskih dokumenata, nepoštivanje tajnosti glasanja i slično.

34. Koja su kaznena dijela vezana uz izborni proces?

- a) *Povreda slobode odlučivanja birača* – utjecaj na birača da glasuje za ili protiv određenog kandidata ili uopće ne glasuje; kažnjivo novčanom kaznom ili kaznom zatvora do 1 godine.
- b) *Uskrata izbornog prava* – protuzakonito brisanje iz popisa birača ili drugi način uskrate biračkog prava; kažnjivo novčanom kaznom ili kaznom zatvora do 1 godine.
- c) *Zlouporaba biračkog prava* – dvostruko glasanje ili glasanje pod tuđim imenom; kažnjivo novčanom kaznom ili kaznom zatvora do 1 godine.
- d) *Povreda tajnosti glasanja* – pokušaj saznanja kako je drugi birač glasao te prijetnja ili prisila nad biračem da otkrije kako je glasao; kažnjivo novčanom kaznom ili kaznom zatvora do 1 godine.
- e) *Uništenje izbornih isprava* – uništavanje, prikrivanje, oštećenje ili neovlašteno odnošenje isprave o izborima ili glasanju ili predmeta koji služi za izbor ili glasanje; kažnjivo novčanom kaznom ili kaznom zatvora do 1 godine.
- f) *Izborna prijevara* - dodavanje, oduzimanje, brisanje glasova ili na drugi način krivotvorenje ishoda izbora ili glasanja; kažnjivo kaznom zatvora od 3 mjeseca do tri godine.
- g) *Povreda izborne šutnje* – kažnjiva novčanom kaznom do 30,000 kn za kandidate, do 500,000 za pravne osobe i do 30,000 kn za odgovorne osobe u pravnim osobama.

35. Kako se podnosi kaznena prijava?

Svaki građanin može samostalno podnijeti kaznenu prijavu zbog uočenih kaznenih djela dolaskom u policijsku stanicu ili nadležno Državno odvjetništvo.

36. U kojim se slučajevima poništavaju i ponavljaju izbori za Europski parlament?

Ako DIP prilikom rješavanja prigovora utvrdi da je na pojedinom biračkom mjestu bilo nepravilnosti koje su bitno utjecale ili su mogle utjecati na rezultate izbora, tada će poništiti glasanje na tom biračkom mjestu i odrediti rok u kojem će se ono ponoviti.

Ako se prilikom prebrojavanja glasova na biračkom mjestu utvrdi da u glasačkoj kutiji ima više listića nego što je glasalo birača, glasanje na tom biračkom mjestu bit će ponovljeno u roku od 14 dana s novim biračkim odborom.